

pokreta koji je nastao preko »različitih organizacija, susreta, pokreta i zauzetih pojedinaca« (11.). Upravo ono što je u uvodu najavljeno kao cilj autorova istraživanja ovom je knjigom i ostvareno.

Dodajmo i ovo da u svom tekstu autor ne ulazi u odnose Katoličke crkve prema suvremenom ekumenskom pokretu, ne bavi se njima niti posebno donosi stavove Katoličke crkve. Naime, mišljenja je da se tom problematikom treba pozabaviti u drugoj studiji u kojoj je potrebno prikazati ekumenski put Katoličke crkve. Stoga ovdje prije svega donosi nastojanja i sudjelovanja u ekumenskom pokretu protestantskih kao i pravoslavnih crkava.

Iako na hrvatskom govornom području već postoje autori koji su se bavili ovom tematikom, a i radovi koji ju u određenim segmentima obuhvaćaju, ipak treba reći da Macut na opširniji način obrađuje zadanu temu te je ova studija svakako dragocjen doprinos u ekumenskom području i obogaćenje za one koji se bave ili se namjeravaju baviti ekumenskim istraživanjima. Autor na opsežan način obrađuje suvremeni ekumenski pokret zahvaćajući 20. i početak 21. stoljeća, a sve to dokumentirajući na temelju relevantnih dokumenata i donoseći mnoštvo informacija povezanih sa zadanom temom.

Na koncu, možemo reći da je knjiga uistinu značajan i vrijedan doprinos u području ekumenske teologije na hrvatskom govornom području. Jednostavnog je stila tako da je jasna i ra-

zumljiva čitateljima, a što nimalo ne umanjuje njezinu stručnost i relevantnost. Štoviše, napisana je stručno i to je popraćeno referencama na temelju relevantnih izvora i literature te se knjiga može preporučiti i studentima i teolozima koji se bave ekumenskim temama i koji imaju interes za proučavanje suvremenog ekumenskog pokreta.

Antun Japundžić

Milan ŠIMUNOVIĆ – Ivica PAŽIN

Promjene u katehetskom pastoralu župne zajednice. Utopija ili stvarnost?

– Kršćanska sadašnjost, Zagreb, 2017., 462 str.

Dvadeset i peta obljetnica vjeronauka u školama u Republici Hrvatskoj kao i poziv hrvatskih biskupa na javnu raspravu o dokumentu »*Da vaša radost bude potpuna*« (Iv 15,11). *Kateheza i rast u vjeri u današnjim okolnostima* dva su značajna momenta suvremenog dušobrižništva Crkve u Hrvata. Naime, oni su, između ostalog, na jedinstven način ponovno ukazali na stara pitanja te potrebu novih promišljanja i putova kako bi katehetsko djelo Crkve uistinu bilo ono što treba biti te tako donosilo plodove za Crkvu i svijet.

U tom kontekstu valja čitati djelo renomiranih hrvatskih kateheta, prof. dr. Milana Šimunovića i prof. dr. Ivica Pažina. Njih su dvojica, možemo to tako reći, svoj život posvetili sveobuhvat-

nom promišljanju i odjelotvorenju katehetskog djelovanja, osobito u nas, te je upravo iz te posvećenosti rođena još jedna knjiga koja tematizira problematiku promjena u katehetskom pastoralu župnih zajednica. Ovo je djelo nastalo kao pastoralno-katehetsko usmjerenje koje sadrži i građu za temeljitu obnovu *projekta odgoja vjere* u župnim zajednicama, pisano je za sve koji se bave poučavanjem i studijem pastoralu i kateheze, a osobito za župnike, vjeroučitelje i katehete te zauzete župne animatore i suradnike, koji su, kako stoji u posveti, »svjedočanstvom svoga života poučavali da su evangelizacija i kateheza najuzvišeniji čin kršćanske ljubavi«.

Cijelo je djelo postavljeno kao 'napeto' sučeljavanje aktualnih i slojevitih dilema i perspektiva, čije je temeljno pitanje postoji li budućnost za katehezu u župnoj zajednici te, ako postoji, koji teološki principi pritom moraju biti ključni i koje katehetske modele valja izabrati u širem kontekstu obnove i preobrazbe profila samih župnih zajednica.

Knjiga sadrži 462 stranice i preko 500 bilješki ispod teksta te je opremljena bogatim popisom literature i biografskim crticama o autorima, a strukturirana je u pet dijelova. U prvom dijelu autori se bave teološkim promišljanjem o identitetu Crkve, što će uvelike intonirati sve ostale teme. Poslanje Crkve u Kraljevstvu Božjem protumačeno je ekleziologijom II. vatikanskog koncila, te je tako donesena izbrušena sinteza koncilске ekleziologije u kojoj su očite

temeljne koordinate za katehetsko djelovanje, ali i uvjeti za drukčije shvaćanje kateheze koja stvarno pridonosi novom licu Crkve u svakoj župnoj zajednici (Crkva kao narod Božji, Tijelo Kristovo, misterij, zajedništvo, poslanje). Katekizam Katoličke Crkve predstavljen je kao kriterij vjere koji daje sadržaj katehezi i usmjerava ju na pravu pedagogiju. Najvažniji uvid ovoga dijela zasigurno je uvjerenje da je kateheza, sa svojom konstitutivnom evangelizacijskom dimenzijom (kako *postati* i *ostati* kršćanin), djelo cjelokupne župne zajednice koja katehizira po svemu što jest i čini, ali koja je i trajno pozvana i sama biti katehiziranom, a što je prema autorima moguće upravo po živim vjerničkim krugovima (posebnim zajednicama). »Stoga će se katehetska obnova dogoditi tek onda kada župne zajednice shvate da im je potrebna trajna kateheza, i to za sve, sve do starijih osoba« (60.). Takav put pretpostavlja model *angažiranog kršćanina* kojemu je vjera i rast u njoj ponajprije osobni izbor. Dakako da se u ovoj perspektivi odgoja vjere ocrta nova uloga i nužni uzajamni odnosi između župnika (odgojitelj, animator i koordinator), katehete (educirani animator) i školskog vjeroučitelja (svjedočanska dimenzija, crkvenost i duhovnost), ali i roditelja kad je u pitanju vjerski odgoj djece (udruživanje, bolja zainteresiranost) te čitave župne zajednice (biti podrškom odgojiteljima u vjeri). Unutar ovoga dijela autori pokušavaju jasno i objektivno ukazati na što više razina, a razlikuju župnu katehezu (koji nije župni

vjeronauk) i školski vjeronauk (viđen i kao 'predkateheza'). Pokazano je da te razlike ne otuđuju jednu stvarnost od druge, nego omogućuju prave i čvrste međusobne korelacije.

Metoda na koju autori stavljaju jedinstven naglasak jest *celebratio catechetica* u slijedu liturgijske godine i uopće važnosti liturgije i dijakonije, te tome posvećuju drugi dio knjige. Ovdje nam se jasno razlaže povijest 'hrvatskog modela' kateheze kao 'slavlja'. Autori su uvjereni da je to najbolji put da se suvremenom čovjeku navijesti vjera i najprikladniji model za stvaranje novog ozračja u župnim zajednicama i prosudba postojećeg stanja i prilagodba klasičnih modela katehetskoga rada. Prema autorima nositelj ove metode, koja podrazumijeva ne samo tehniku već prije svega stavove i stilove, cijela je župna zajednica, a osobito obitelji (*odgojni savezi* obitelji i župne zajednice) te župno pastoralno vijeće – bilo kao tijelo suodgovornosti za župnu katehezu, bilo kao tijelo koje je i samo jedna katehetska skupina. Prostori ostvarenja spomenute metode živi su vjernički krugovi, a autori se u ovome dijelu posebno bave pomacima u katehezi prvopričesnika i potvrđenika, mogućnošću katekumenalnog zajedničkog puta nekrštene i krštene djece, katekumenatom mladih i odraslih te nezaobilaznom mistagogijom, kao i katehetskim formulama te prilikama koje se ne smiju propuštati u raznim slavljinama tijekom liturgijske godine. Teološki je osobito značajan dio

u kojem se (kratko) razlaže trojstvena dimenzija kateheze.

Važnost, smisao, formiranje i opis djelovanja živih vjerničkih krugova unutar jedne župne zajednice (autori daju prednost tom izrazu nad izrazom župa) tematika je trećega dijela knjige. Prema smjernicama HBK-a, autori se posebno bave ovim zajednicama: liturgijskom, biblijskom, obiteljskom, karitativnom, za osobe s teškoćama u razvoju, molitveno-meditativnom, za duhovne pokrete, za mlade, marijanskom, za kulturu duha, za putujuću katehezu, za posebne evangelizacijske zadaće (katekumenska, kršćani u politici, ekumenska, ekološka i sportska) i misijskom. »Velika je prednost u tome što se te manje skupine ne formiraju izričito po dobi već po nekim usmjerenjima i zadaćama« (258.). Takvi krugovi trebaju preuzeti ključnu ulogu, jer su oni mjesta iskustva zajednice i zajedništva, a time i otajstava kršćanske vjere. Posebno prodoran naglasak dan je onome što je prema autorima prioritet – katehezi odraslih (*Crkva odraslih laika*) te okupljanju osoba različite dobi i različita intenziteta iskustva vjere radi međugeneracijskog prenošenja vjere. Prema tome, novi oblici župne kateheze (poučavanje i zajedništvo) po živim vjerničkim krugovima trebaju ići onkraj svrstavanja po dobi ili drugim tradicionalnim ključevima (studenti, intelektualci i sl.). Tako je dana jedna od glavnih teza ovoga djela, ali i model koji je potpuno prihvatljiv i ostvariv kao nova forma izgradnje zrelosti vjere kako za gradske

(velike) tako i za seoske (manje) župne zajednice, a koji je istodobno imun na izdvajanje i elitizam. Nikad u katehetskom djelovanju ne treba zaboraviti da »u Dan Gospodnji nema izdvajanja pojedinih skupina, niti vrednovanja po naobrazbi i životnom statusu« (122.).

U četvrtom dijelu autori se hvataju ukoštac s promjenom paradigme postajanja kršćaninom te posebno promišljaju o novoj evangelizaciji u kontekstu rastuće ravnodušnosti spram vjere. Put kojim bi se trebalo poći pronalaze u nauku pape Franje o apostolskoj i misionskoj zajednici Crkve koja ide na periferije – *Crkvi izlaska*. Tako nam autori tumače još jednu važnu, ali zapostavljenu dimenziju kateheze, a time i župne zajednice. Iz brige župne zajednice nitko ne smije biti isključen. U takvoj *župi izlaska* opet presudnu ulogu ima kateheza, koja treba jačati kršćane da budu misionari, da se ugrade u prvu i novu evangelizaciju. U tom kontekstu autori predlažu model župne skupine za 'kršćane u distanci', koji uključuje pastoral inteligencije (pokazivanje uvjerenosti i radosti kršćana) te pastoral traženja i putujuće kateheze. Na katehetskim susretima ovakve skupine sudionici će se bolje pripremati da misle na svoju tzv. izgublenu braću, osobito na one koji više ne dolaze u crkvu nakon krizme i vjenčanja, te moliti i tražiti putove kako da im se približe s ciljem da se i takvi uključe u katehetsku i osobito liturgijsku izgradnju zrelosti svoje vjere.

Peti dio pisan je u obliku zaključka u kojem dominira autorima posebno važna

misao – hrvatska kateheza ima budućnost ako ju se prožme i prigri u timskoj suradnji svih čimbenika i stručnjaka, o kojima su autori više puta pisali u svome djelu.

U naše vrijeme prečesto se čuju glasovi kako se danas, zbog duha vremena, malo toga može učiniti u postizanju novog profila župnih zajednica, prema kojem bi kršćani aktivnije i strastvenije hodili prema zrelosti svoje vjere i to preko kateheza koje bi bile ključne za postajanje i ostajanje kršćanima. Zato je za mnoge bolje da sve ostane kako jest, makar je posve očito da ustaljeni modeli i strukture (oblici sakramentalnog pastoralna ili tradicionalnih skupina, zatim 'pastoral straha' i dr.) više uopće ne pridonose rastu vjere svih kršćana, osobito odraslih.

Ne priklanjajući se tendencijama koje ne vide pomaka u problemima i dilemama oko župne kateheze, dvojica zauzetih kateheta, Milan Šimunović i Ivica Pažin, obogaćuju nas ovom knjigom koju valja prepoznati i prihvatiti kao jedan od važnih glasnika mogućnosti proljeća župne kateheze, koji time ima što reći i ponuditi za novi profil župnih zajednica i istinsku zrelost vjernika. Sa svojom osnovnom tezom da je kateheza najuzvišeniji čin kršćanske ljubavi i da je njezin cilj zrelost vjere, autorski nam dvojac aktualnu krizu kateheze predstavlja kao providnosnu priliku za vraćanje izvornim načelima katehetskog djela Crkve iz kojih je moguće ostvariti nove i plodne pastoralno-katehetske korake. Temeljno je usmje-

renje autora da Crkvu treba živjeti kao zajedništvo skromnosti, malenosti i manjine, a katehezu ostvarivati prije svega kao strpljivo djelovanje prema odraslima kojima treba pomoći da (p) ostanu kršćani, te kao djelovanje u župnim vjerničkim krugovima u kojima se sigurno raste u ljubavi, spoznaji, slavlju i zajedništvu.

Upravo u tome vidimo važnost i aktualnost ovoga djela, koje krase preglednost sadržaja i jasnoća izlaganja te u kojem je uvažena sva relevantna domaća i strana literatura, a što čitatelju omogućuje

daljnje promišljanje i studiranje. Stoga ovo novo teološko-katehetsko uporište za obnovu župnih zajednica putem kateheze i za obnovu kateheze putem novog profila župnih zajednica svakako preporučujemo kao dobrodošlo štivo biskupima, svećenicima, teolozima, vjeroučiteljima, ali osobito katehetama i katehisticama te svim zauzetim vjernicima, članovima župnih pastoralnih vijeća i drugih povjerenstava pred koje je stavljena neposrednija odgovornost za evangelizacijsko djelo Crkve.

Boris Vulić